

وضعیت سلامت روانی سالمندان شهر تهران و عوامل مرتبط با آن (مطالعه سنجش عدالت در سلامت و عوامل مرتبط با آن)

بهارک نجفی^۱، سید مسعود ارزاقی^۲، حسین فخرزاده^۱، فرشاد شریفی^{۱*}، شروان شعاعی^۱، مهتاب علیزاده^۱، محسن اسدی لاری^۳، رضا فدای وطن^۴، ندا مهرداد^۱

چکیده

مقدمه: اختلالات روانی در سالمندان شایع هستند. هدف این مطالعه بررسی وضعیت سلامت روانی در مناطق مختلف شهر تهران و عوامل مرتبط با آن در سالمندان ۶۵ سال و بالاتر است.

روش‌ها: این مطالعه با استفاده از داده‌های سالمندان ۶۵ سال و بالاتر شرکت کننده در مطالعه سنجش عدالت و عوامل مرتبط با آن در شهر تهران (Urban-HEART1) انجام شد. جهت بررسی اطلاعات ۱۳۱۳ نفر وارد مطالعه شد. متغیرها شامل ویژگی‌های دموگرافیک (جنس، سن، سطح تحصیلات، بعد خانوار، وضعیت تاهل و وضعیت اشتغال) و سلامت روان با استفاده از پرسشنامه فارسی شده GHQ-28 در چهار حیطة سوماتیک، افسردگی، بیخوابی و اضطراب و داده‌های کیفیت زندگی با استفاده از SF-12 بود. یافته‌ها: میانگین سن شرکت کنندگان (۵/۹۱) ۷۳/۶۸ بود (۶۲۷/۰ نفر زن و ۶۸۶/۰ نفر مرد). میانه امتیاز GHQ-28 در شرکت کنندگان (۲۲/۰) ۲۴/۰ بود [در زنان (۲۰/۰) ۲۷/۰ و در مردان (۱۹/۰) ۱۹/۰]. در نقطه برش ۲۳ پرسشنامه GHQ-28، ۵۰/۲ درصد از شرکت کنندگان دچار مشکل سلامت روان بودند (در زنان ۶۱/۲ و مردان ۴۰/۱ درصد) ($P < ۰/۰۱$). سالمندان منطقه ۳ شهرداری بهترین وضعیت سلامت روان و سالمندان منطقه ۲۰ شهرداری بدترین وضعیت سلامت روان را داشتند (۲۶/۳ درصد مردان و ۳۸/۵ درصد زنان منطقه ۳ و ۶۵/۷ درصد مردان و ۸۴/۲ درصد زنان منطقه ۲۰ مشکل سلامت روان داشتند). در مدل رگرسیون لجستیک چند متغیری با افزایش هر سال سن، ۲/۹ درصد شانس مشکل سلامت روان افزایش یافت ($P < ۰/۰۱$) و با افزایش سطح تحصیلات، وضعیت سلامت روان ارتقاء یافت ($P < ۰/۰۱$ روند). ارتباط بین بعد خانوار و سلامت روان از نظر آماری معنی دار نبود ($P = ۰/۰۶$).

نتیجه‌گیری: وضعیت سلامت روان در سالمندان تهرانی نسبت به سایر کشورها بسیار بدتر است و سالمندان ساکن منطقه ۲۰ شهرداری از بدترین و منطقه ۳ شهرداری از بهترین وضعیت سلامت روان برخوردار بودند.

واژگان کلیدی: سلامت عمومی، سلامت روان، سالمندان، ایران، تهران

۱- مرکز تحقیقات سلامت سالمندان، پژوهشکده علوم جمعیتی غدد و متابولیسم، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۲- مرکز تحقیقات غدد و متابولیسم، پژوهشکده علوم بالینی غدد و متابولیسم، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

۳- مرکز تحقیقات آسیب شناسی و سرطان، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

۴- گروه سالمندی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران

* نشانی: تهران، خیابان انقلاب، خیابان استاد نجات الهی، پلاک ۴، کلینیک تخصصی و فوق تخصصی دیابت و بیماری‌های متابولیک، تلفکس:

۰۲۱-۸۸۸۰۸۰۸۲ پست الکترونیک: farshad.sharifi@gmail.com

مقدمه

سازمان بهداشت جهانی، سلامت را وضعیت مطلوب فیزیکی، روانی و اجتماعی و نه فقط عدم وجود بیماری تعریف می‌کند [۱]. با این تعریف به نظر می‌رسد که سلامت روانی یکی از ارکان مهم سلامت جامعه باشد.

اختلالات روان‌شناختی در سالمندان به دلیل محرومیت‌های مختلف اجتماعی، پایین بودن کیفیت زندگی، اختلالات شناختی، ناتوانی و افزایش خطر اختلالات جسمی، متداول می‌باشد [۲]. بسیاری از سالمندان از درجاتی از محدودیت عملکرد شکایت دارند، به عنوان مثال ۴۰ درصد از سالمندان از محدودیت‌های شنوایی شاکی هستند. تقریباً ۱۰ درصد از سالمندان در مطالعات مختلف دچار افسردگی بوده‌اند [۳، ۴]. به این میزان در سالمندان ساکن خانه‌های سالمندان به بیش از ۳۰ درصد می‌رسد [۵]. افسردگی در سالمندان به دلایل متعددی نظیر زندگی به تنهایی، مشکلات مالی و از دست دادن عزیزان می‌تواند بروز کند. همچنین سالمندان به علت بازنشستگی و کاهش منابع درآمد، بیش از سایر افراد جامعه در معرض مشکلات مالی هستند. سوء رفتار با سالمندان از دیگر عواملی است که می‌تواند موجب مشکلات سلامت روان در سالمندان گردد چنانچه در یک مطالعه، شیوع افسردگی در سالمندانی که مورد سوء رفتار قرار گرفته بود، تا سه برابر بیشتر بود [۶].

احساس اضطراب، یکی از اختلالات شایع در تمامی سنین به خصوص در سالمندان است. در مطالعه‌ای ۱۷/۲ درصد از سالمندان به اضطراب مبتلا بودند که این میزان بیش از شیوع افسردگی است [۷]. مطالعه‌ای که در سال ۲۰۱۱ انجام شد، نشان داد که احتمالاً علائم اختلالات روانی در سالمندان با افراد جوان‌تر متفاوت است و شیوع اختلالات روانی در سالمندان بیش از آن چیزی است که قبلاً گمان می‌رفت [۲]. همچنین مطالعه دیگری که اخیراً به چاپ رسیده است، شیوع اختلالات و سواسی در سالمندان ۷۰ ساله و بالاتر را ۲/۹ درصد و شیوع رفتارهای و سواسی را ۲۱ درصد گزارش

کرد. در همین مطالعه شیوع اختلالات و سواسی در زنان سالمند تقریباً سه برابر مردان سالمند بود (۱/۷ در مقابل ۴/۵ درصد) [۸].

بر اساس مطالعه بار بیماری‌ها در ایران در سال ۲۰۰۳، اختلالات روانی و رفتاری دومین رتبه پس از آسیب‌ها و جراحات را دارا بودند [۹]. پژوهش‌های مختلفی در زمینه شیوع اختلالات روانی در کشور انجام شده است. میزان شیوع اختلالات روان‌پزشکی در جمعیت ۱۸ سال و بالاتر، ۱۷/۱۰ درصد و در مطالعه دیگری در گروه سنی ۱۵ سال و بالاتر ۲۱ درصد بوده است و به همین ترتیب میزان شیوع اضطراب ۸/۳۱ درصد و ۲/۳ درصد و میزان شیوع افسردگی ۲/۹۸ درصد ۳/۸ درصد گزارش شد [۱۰، ۱۱]. در مطالعه‌ای بر روی سالمندان ساکن در خانه‌های سالمندان تهران، میزان افسردگی ۳۲/۵ درصد، اضطراب ۱۸/۳ درصد، اختلالات سوماتیک ۲۷/۵ درصد و اختلالات و سواسی ۱۹/۱ درصد بود [۱۲]. ۲۴ درصد از سالمندان منطقه ۱۳ تهران به مشکلاتی از جمله افسردگی و اضطراب مبتلا بودند [۱۳].

از سوی دیگر با تشخیص شیوع اختلالات روانی در سالمندان، می‌توان برای منابع مورد نیاز و چگونگی درمان و بهبود عملکرد این افراد برنامه‌ریزی کرد. اگرچه در ایران مطالعات متعددی در خصوص وضعیت سلامت روان بالغین انجام شده است، ولی طبق اطلاع نویسندگان، مطالعه‌ای مبتنی بر جامعه که نمونه‌گیری آن معرف سالمندان ساکن جامعه شهری در سطح مناطق شهری باشد، تاکنون انجام نشده است.

یکی از ابزارهای بسیار معتبر و پُرکاربرد برای ارزیابی وضعیت سلامت در بالغین، پرسشنامه سلامت عمومی^۱ است که در سال ۱۹۷۸ توسط گلدبرگ^۲ ارائه شد [۱۴]. این پرسشنامه دارای نسخه‌های مختلف بوده که GHQ-28 پُرکاربردترین نوع آن می‌باشد و به عنوان یک ابزار غربالگری برای کسانی که در معرض بروز اختلالات روان‌پزشکی

1- General Health Questionnaire (GHQ)

2- Goldberg DP.

هستند در قالب چهار حیطه شامل سوماتیک، افسردگی، بیخوابی و اضطراب شناخته شده است.

با توجه به اهمیت آگاهی از شیوع ادواری اختلالات روان‌پزشکی و بر اساس مناطق شهری برای برنامه ریزی‌های سیاست‌گذاران سلامت عمومی در شهر تهران و همچنین اهمیت آن برای سنجش بار این اختلالات، نویسندگان این مقاله بر آن شدند که با استفاده از داده‌های مطالعه سنجش عدالت و عوامل مرتبط با آن در شهر تهران که در سال ۱۳۸۷ با همکاری سازمان بهداشت جهانی در ۲۲ منطقه تهران انجام شد، شیوع کلی این اختلالات را در در سالمندان ۶۵ ساله و بالاتر در سطح تهران و نابرابری در مناطق مختلف شهر تهران استخراج و گزارش نمایند.

روش‌ها

مطالعه سنجش عدالت و عوامل مرتبط با آن در شهر تهران یک پیمایش مقطعی مبتنی بر جامعه شهری بود که در سال ۱۳۸۷ در ۲۲ منطقه شهرداری تهران انجام شد. این مطالعه با هدف ارزیابی عدالت در وضعیت سلامت در جامعه شهری و تعیین راهبردهای قابل قبول و هزینه-اثربخشی برای کاهش نابرابری‌ها و بی‌عدالتی‌ها، عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت انجام شد و همچنین وضعیت سلامت روانی افراد با استفاده از پرسشنامه‌های GHQ-28 و SF-12 مورد سنجش قرار گرفت. بدین ترتیب شش حیطه زیرساخت‌های محیطی و فیزیکی، توسعه اجتماعی و انسانی، اقتصاد، حاکمیت دولت، سلامت و تغذیه مورد بررسی قرار گرفت [۹]. در مطالعه سنجش عدالت و عوامل مرتبط با آن شهر تهران کلاً ۸۱۴۱۸ نفر شرکت کرده بودند که ۸۲۰۲ نفر از آنها، سنی برابر با ۶۵ سال و بالاتر داشتند. برای جمع‌آوری اطلاعات، یکی از اعضای خانواده به سوالات درباره سایر افراد خانواده و خودش پاسخ می‌گفت. در مطالعه ما ۱۳۱۳ نفر از سالمندانی که شخصاً به پرسش‌ها پاسخ داده بودند و اطلاعات مربوط به پرسشنامه GHQ 28 در آنها کامل بود،

مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. لازم به ذکر است تعداد کل سالمندانی که شخصاً به پرسش‌ها پاسخ داده بودند برابر با ۱۹۸۲ نفر بود که اطلاعات پرسشنامه سلامت عمومی همه آنها کامل نبود. اختلاف آماری از نظر سایر خصوصیات ثبت شده (سن، جنس، وضعیت تحصیلات و کیفیت زندگی مرتبط با سلامت) بین گروهی که داده‌های پرسشنامه سلامت عمومی را کامل نکرده بودند و آنهایی که کامل کرده بودند، وجود نداشت.

گردآوری داده‌ها

داده‌های دموگرافیک شامل جنس، سن، وضعیت شغلی، سطح تحصیلات، محل زندگی (با دیگران یا به صورت منفرد)، تعداد اعضای خانواده، درآمد (مستمری بگیر، شاغل، بازنشسته) از افراد به وسیله پرسشنامه‌هایی که نوع سوالات و نحوه پرسش آن در یک گروه از افراد خبره به تایید رسیده بود، جمع‌آوری گردید. وضعیت سلامت روانی به وسیله پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ-28) مورد ارزیابی قرار گرفت که شامل چهار حیطه سوماتیک، افسردگی، بیخوابی و اضطراب است که حداکثر امتیاز آن ۸۴ و حداقل صفر می‌باشد. وضعیت سلامت روانی ارتباط معکوسی با امتیاز این پرسشنامه دارد یعنی با ارتقاء سلامت روانی در افراد، امتیاز این پرسشنامه کاهش می‌یابد. بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسشنامه در ایران توسط Noorbala و همکاران انجام شده است. نقطه برش امتیاز GHQ-28 برای تشخیص اختلالات روانی در جامعه ایرانی ۲۳ محاسبه گردیده است [۱۱]. که در مطالعه حاضر از این نقطه برش استفاده شد. همچنین وضعیت کیفیت زندگی مرتبط با سلامت با استفاده از پرسشنامه SF-12 که توسط Montazeri و همکاران ویژگی‌های روان‌سنجی آن در ایران مورد بررسی قرار گرفته است، مورد ارزیابی قرار گرفت. این ابزار شامل ۸ حیطه و دارای ۱۲ سوال می‌باشد که دو زیر امتیاز کیفیت زندگی فیزیکی و روانی، بر اساس وزن دهی متفاوت به همه سوالات محاسبه می‌شود [۱۵]. در

آنالیز آماری

شیوع حالت‌های سلامت با درصد گزارش شد. میانگین بین گروه‌ها در متغیرهای پارامتریک با استفاده از آزمون t در مورد داده‌های غیر پارامتریک با آزمون Mann-Whitney U مقایسه گردیدند. مقایسه شیوع بین مناطق مختلف شهر تهران با استفاده از آزمون مربع کای انجام گردید. تمام مقادیر در سطح $P < 0/05$ معنی‌دار در نظر گرفته شد. اختلاف بین GHQ در مناطق مختلف با استفاده از آزمون Kruskal-Wallis مقایسه گردید.

برای ارزیابی میزان اثر عوامل مختلف بر وضعیت سلامت عمومی بعد از دسته‌بندی امتیاز وضعیت سلامت عمومی بر اساس نقطه برش ۲۳ از مدل رگرسیون لجستیک چند متغیره استفاده شد. قدرت ارتباط با نسبت شانس و فاصله اطمینان ۹۵٪ آن نشان داده شد. داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS 19 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

ملاحظات اخلاقی

این مطالعه توسط کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی تهران مورد تایید قرار گرفت. از تمام شرکت کنندگان بعد از توضیح درباره پروژه و اهداف آن رضایت آگاهانه اخذ شد. کلیه اطلاعات اخذ شده از شهروندان محرمانه تلقی شده و بدون مشخصات شناسایی ذخیره شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

در مجموع اطلاعات ۱۳۱۳ نفر از افراد ۶۵ سال و بالاتر ساکن شهر تهران در این مطالعه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. افرادی که شخصاً به پرسشنامه‌های سلامت روان پاسخ دادند و داده‌های پرسشنامه سلامت عمومی را به‌طور کامل پر کرده بودند مد نظر قرار گرفتند. ۶۲۷ نفر از شرکت کنندگان زن و ۶۸۶ نفر مرد بودند. میانگین سن شرکت کنندگان (۵/۹۱) ۷۳/۶۸ سال بود. ۳۱/۹ درصد از سالمندان

این مطالعه، پرسشنامه‌های SF12 و GHQ-28 به‌صورت خود اظهاری تکمیل شدند و در افرادی که از سواد بی بهره بودند، با کمک یکی از اعضای خانواده فرد، پرسشنامه تکمیل شد.

روش نمونه‌گیری

به منظور آنکه نمونه‌های مطالعه سنجش عدالت و عوامل مرتبط معرف جامعه مورد مطالعه باشند، نمونه‌گیری در این مطالعه از طریق یک الگوی چهار مرحله‌ای انجام شد. هر یک از مناطق تهران به‌عنوان یک لایه در نظر گرفته شدند و نمونه‌گیری خوشه‌ای در هر لایه انجام گرفت. ۱۲۰ بلوک در هر لایه با استفاده از نرم‌افزار داده‌های سیستم اطلاعات جغرافیایی انتخاب شدند (این نحوه نمونه‌گیری توسط سه متدولوژیست خبره در مورد وضعیت اقتصادی مناطق شهر تهران به منظور اطمینان از انتخاب صحیح بلوک‌ها و اینکه توزیع درست جمعیتی و پوشش محلات به حد کافی وجود دارد، مورد بازبینی و تایید قرار گرفت). در مرحله بعد در هر بلوک یک نمونه‌گیری تصادفی نظام‌مند انجام شد. یک پژوهشگر خبره بر نحوه انجام نمونه‌گیری نظارت می‌کرد و خانه‌های خالی یا رها شده، ساختمان‌های غیر مسکونی و پانسیون‌ها از نمونه‌گیری حذف شدند. در مجموع در ۸ گروه سنی و جنسی حداقل برای ۹۸۰ خانواده در هر منطقه شهر تهران پرسشنامه‌ها تکمیل شد که با توجه به جداول موجود و به منظور عدم همبستگی بین گروهی در داده‌های گردآوری شده از هر خانواده، اطلاعات یک نفر در جدول استخراج شد. برای گردآوری داده‌ها، پرسشگران دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر که آموزش‌های لازم برای پرسشگری را دیده بودند، بر اساس الگوی نمونه‌گیری به منازل مراجعه کرده و مصاحبه با اعضاء خانوار را بر اساس پرسشنامه انجام دادند. توضیحات بیشتر در خصوص نحوه نمونه‌گیری در مقالات قبلی ارائه شده است [۳۸، ۳۹].

بیسواد و ۱۴ درصد از آنها تحصیلات بالاتر از دیپلم داشتند که درصد بیسوادی در مردان ۲۲/۴ درصد و در زنان ۴۲/۳ درصد بود. درحالیکه درصد سالمندان با تحصیلات بالاتر از دیپلم در مردان ۱۸/۸ و در زنان ۸/۸ بود. درصد زنان فاقد همسر بسیار بالاتر از مردان فاقد همسر بود (جدول ۱).

جدول ۱- مشخصات کلی شرکت کنندگان در مطالعه

P-Value	کل شرکت کنندگان			
	مرد N = ۶۸۶	زن N = ۶۲۷	N = ۱۳۱۳	
				سن (سال)
* < ۰/۰۱	۷۳/۱۱ (۵/۷۸)	۷۴/۳۰ (۵/۹۹)	۷۳/۶۸ (۵/۹۱)	میانگین (انحراف معیار)
	۱۵۴ (۲۲/۴)	۲۶۵ (۴۲/۳)	۴۱۹ (۳۱/۹)	بیسواد
	۲۵۶ (۳۷/۳)	۲۱۵ (۳۴/۳)	۴۷۱ (۳۵/۹)	تحصیلات ابتدایی
** < ۰/۰۱	۶۴ (۹/۳)	۴۲ (۶/۷)	۱۰۶ (۸/۱)	سطح تحصیلات متوسطه
	۸۳ (۱۲/۱)	۵۰ (۸/۰)	۱۳۳ (۱۰/۱)	دیپلم
	۱۲۹ (۱۸/۸)	۵۵ (۸/۸)	۱۸۴ (۱۴/۰)	بالاتر از دیپلم
	۵ (۰/۷)	۵ (۰/۸)	۱۰ (۰/۸)	ازدواج نکرده
** < ۰/۰۱	۶ (۰/۹)	۱۲ (۱/۹)	۱۸ (۱/۴)	وضعیت تأهل مطلقه
	۷۷ (۱۱/۲)	۳۷۰ (۵۹/۰)	۴۴۷ (۳۴/۰)	تعداد (درصد) بیوه
	۵۹۸ (۸۷/۲)	۲۴۰ (۳۸/۳)	۸۳۸ (۶۳/۸)	دارای همسر
	۷۱ (۱۰/۳)	۲۹ (۴/۶)	۱۰۰ (۷/۶)	شاغل
** < ۰/۰۱	۴۸۴ (۷۰/۶)	۲۴۳ (۳۸/۸)	۷۲۸ (۵۵/۴)	وضعیت اشتغال بازنشسته و مستمری بگیر
	۱۰۱ (۱۹/۱)	۳۵۵ (۵۶/۶)	۴۵۶ (۳۷/۰)	تعداد (درصد) سایر
** < ۰/۰۱	۲/۷۵ (۱/۲۸)	۱/۸۶ (۱/۰۷)	۲/۳۳ (۱/۲۶)	تعداد اعضاء خانواده میانگین (انحراف معیار)

*آزمون t

**آزمون کای مربع

شرکت کنندگان (۲۲/۰) ۲۴/۰ بود که در مردان (۱۹/۰) ۱۹/۰ و در زنان (۲۰/۰) ۲۷/۰ و دارای اختلاف آماری معنی دار بود ($P < ۰/۰۱$). در تمام حیطه‌های چهارگانه GHQ-28 به جز افسردگی مشکلات سلامت روانی زنان بیشتر از مردان بود (جدول ۲).

میان امتیاز کیفیت زندگی مرتبط با سلامت (بر اساس SF-12) در مردان (۱۰/۹۴) ۴۰/۲۸ به مراتب بهتر از زنان (۹/۶۵) ۳۵/۷۵ بود. در تمام حیطه‌های کیفیت زندگی مرتبط با سلامت، به جز درد جسمانی و سلامت عمومی وضعیت مردان بهتر از زنان بود ($P < ۰/۰۱$). میان امتیاز GHQ-28 در

جدول ۲- امتیاز آزمون SF-12 و GHQ-28 شرکت کنندگان به تفکیک جنس

P-Value	مرد	زن	کل شرکت کنندگان	
	N= ۶۸۶	N= ۶۲۷	N= ۱۳۱۳	
	میانۀ (دامنه بین چارکی)	میانۀ (دامنه بین چارکی)	میانۀ (دامنه بین چارکی)	
<۰/۰۱	۴۰/۲۸ (۱۰/۹۴)	۳۵/۷۵ (۹/۶۵)	۳۸/۴۰ (۱۰/۹۰)	امتیاز SF-12 میانگین (انحراف معیار)
<۰/۰۱	۳۹/۳۰ (۲۵/۸۰)	۲۲/۱۰ (۱۷/۲۰)	۳۰/۷۰ (۱۷/۲۰)	عملکرد فیزیکی
<۰/۰۱	۳۸/۷۰ (۱۸/۵۰)	۳۴/۱۰ (۹/۲۰)	۳۸/۷۰ (۱۳/۹۰)	نقش فیزیکی
<۰/۰۱	۳۷/۱۰ (۲۰/۴۰)	۳۷/۱۰ (۱۰/۲۰)	۳۷/۱۰ (۲۰/۴۰)	درد جسمانی
<۰/۰۱	۲۹/۶۰ (۱۵/۱۰)	۲۹/۶۰ (۱۰/۷۰)	۲۹/۶۰ (۱۵/۱۰)	سلامت عمومی
<۰/۰۱	۴۷/۷۰ (۲۰/۱۰)	۳۷/۷۰ (۱۰/۰)	۳۷/۷۰ (۱۰/۰)	سرزندگی
<۰/۰۱	۳۶/۴۰ (۱۰/۱۰)	۳۶/۴۰ (۲۰/۲۰)	۴۰/۳۶ (۲۰/۲۰)	عملکرد اجتماعی
ادامه جدول در صفحه بعد				
ادامه جدول صفحه قبل				
<۰/۰۱	۳۹/۳۰ (۲۸/۰)	۳۳/۷۰ (۲۲/۴۰)	۳۳/۷۰ (۲۲/۴۰)	نقش هیجانی
<۰/۰۱	۴۶/۳۰ (۱۸/۲۰)	۴۶/۳۰ (۱۸/۲۰)	۴۶/۳۰ (۱۲/۱۰)	سلامت روانی
<۰/۰۱	۳۵/۴۵ (۱۶/۶۰)	۲۹/۵۰ (۱۳/۳۰)	۳۲/۲۰ (۱۵/۲۰)	خلاصه اجزاء فیزیکی
<۰/۰۱	۴۶/۰۵ (۱۵/۴۵)	۴۲/۸۰ (۱۵/۰)	۴۴/۴۰ (۱۵/۴۰)	خلاصه اجزاء ذهنی
<۰/۰۱	۱۹/۰ (۱۹/۰)	۲۷/۰ (۲۰/۰)	۲۴/۰ (۲۲/۰)	امتیاز GHQ-28
<۰/۰۱	۶/۰ (۷/۰)	۹/۰ (۷/۰)	۷/۰ (۷/۰)	امتیاز حیطه اضطراب در GHQ-28
<۰/۰۱	۱/۰ (۳/۰)	۱/۰ (۵/۰)	۱/۰ (۴/۰)	امتیاز حیطه افسردگی در GHQ-28
<۰/۰۱	۷/۰ (۶/۲۵)	۱۰/۰ (۶/۰)	۸/۰ (۴/۰)	امتیاز حیطه علایم جسمانی در GHQ-28
<۰/۰۱	۴/۰ (۶/۰)	۷/۰ (۸/۰)	۶/۰ (۷/۰)	امتیاز حیطه عملکرد اجتماعی در GHQ-28

آزمون Mann-Whitney U

بالاتر). این روند در هر دو جنس وجود داشت و شیوع آن فقط در زنان ۸۵ سال و بالاتر کمتر از زنان گروه سنی ۸۴ - ۷۵ سال بود (۵۸/۸ درصد در مقابل ۶۴/۶ درصد) (جدول ۳). با افزایش سطح تحصیلات، شیوع اختلالات سلامت روان کاهش یافت و فقط در زنان بالای دیپلم شیوع اختلالات مذکور (۴۵/۵ درصد) بیش از زنان دیپلم (۳۶/۰ درصد) بود.

بر اساس نقطه برش ۲۳ برای GHQ-28، ۵۰/۲ درصد از شرکت کنندگان، معادل ۶۵۲ نفر دچار اختلال در سلامت روان بودند که در زنان و مردان به ترتیب ۶۱/۲ درصد و ۴۰/۱ درصد بود که این اختلاف از نظر آماری معنی دار بود (P<۰/۰۱).

شیوع دیسترس روانی با افزایش سن افزایش یافت (۴۵/۴ درصد در گروه سنی ۷۴ - ۶۵ سال، ۵۶/۵ درصد در گروه سنی ۸۴ - ۷۵ سال و ۶۰/۳ درصد در گروه سنی ۸۵ سال و

جدول ۳- شیوع اختلالات روانی در گروه‌های سنی، جنسی و تحصیلی

P-Value	شیوع اختلال سلامت روان		شیوع اختلال سلامت روان زنان		گروه‌های سنی
	کل جمعیت سالمند	سلامت روان مردان	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	
	۳۴۷ (۴۵/۴)	۱۵۶ (۳۵/۵)	۱۹۱ (۵۸/۸)	۱۹۱ (۵۸/۸)	۷۴ - ۶۵ سال
۰/۰۱	۲۷۱ (۵۶/۵)	۹۸ (۴۶/۲)	۱۷۳ (۶۴/۶)	۱۷۳ (۶۴/۶)	۸۴ - ۷۵ سال
<	۴۱ (۶۰/۳)	۲۱ (۶۱/۸)	۲۰ (۵۸/۸)	۲۰ (۵۸/۸)	۸۵ سال و بالاتر
	۲۵۷ (۶۱/۳)	۷۳ (۴۷/۴)	۱۸۴ (۶۹/۴)	۱۸۴ (۶۹/۴)	بیسواد
	۲۵۴ (۵۳/۹)	۱۱۶ (۴۵/۳)	۱۳۸ (۶۴/۲)	۱۳۸ (۶۴/۲)	تحصیلات ابتدایی
۰/۰۱	۴۴ (۴۱/۵)	۲۵ (۳۹/۱)	۱۹ (۴۵/۲)	۱۹ (۴۵/۲)	متوسطه
<	۴۶ (۳۴/۶)	۲۸ (۳۳/۷)	۱۸ (۳۶/۰)	۱۸ (۳۶/۰)	دیپلم
	۵۸ (۳۱/۵)	۳۳ (۲۵/۶)	۲۵ (۴۵/۵)	۲۵ (۴۵/۵)	بالاتر از دیپلم

آزمون کای مربع

سالمندانی که در منطقه ۳ شهرداری زندگی می‌کردند وضعیت سلامت روان بهتری داشتند (درصد افراد دچار اختلال سلامت روان ۳۱/۳ درصد بود که ۲۶/۳ درصد مردان و ۳۸/۵ درصد زنان بودند). بعد از آن منطقه ۵ شهرداری قرار داشت و بدترین مناطق از نظر سلامت روان برای سالمندان منطقه ۲۰ شهرداری بود (۷۲/۲ درصد دچار اختلال سلامت روان بودند که ۶۵/۷ درصد از مردان و ۸۴/۲ درصد از زنان دچار اختلال در سلامت روان بودند). اختلاف بین وضعیت سلامت روان سالمندان در مردان و زنان در مناطق ۴، ۵، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۹ معنی‌دار بود. وضعیت سلامت روان در مناطق شهرداری تهران در جدول ۴ نشان داده شده است.

سالمندانی که در منطقه ۳ شهرداری زندگی می‌کردند وضعیت سلامت روان بهتری داشتند (درصد افراد دچار اختلال سلامت روان ۳۱/۳ درصد بود که ۲۶/۳ درصد مردان و ۳۸/۵ درصد زنان بودند). بعد از آن منطقه ۵ شهرداری قرار داشت و بدترین مناطق از نظر سلامت روان برای سالمندان منطقه ۲۰ شهرداری بود (۷۲/۲ درصد دچار اختلال

جدول ۴- شیوع اختلالات سلامت روان در سالمندان به تفکیک جنس و منطقه در شهر تهران

P-Value	مرد		زن		جمعیت کل		منطقه شهرداری
	N= ۶۸۶		N= ۶۲۷		N= ۱۳۱۳		
	تعداد (درصد)	اختلال سلامت روان	تعداد (درصد)	اختلال سلامت روان	تعداد (درصد)	اختلال سلامت روان	
۰/۴۵	۱۶ (۴۱/۰)	اختلال سلامت روان	۱۶ (۵۰/۰)	اختلال سلامت روان	۳۲ (۴۵/۱)	اختلال سلامت روان	منطقه ۱ شهرداری
۰/۱۲	۱۳ (۳۹/۴)	اختلال سلامت روان	۲۱ (۵۸/۳)	اختلال سلامت روان	۳۴ (۴۹/۳)	اختلال سلامت روان	منطقه ۲ شهرداری
۰/۲۱	۱۵ (۲۶/۳)	اختلال سلامت روان	۱۵ (۳۸/۵)	اختلال سلامت روان	۳۰ (۳۱/۳)	اختلال سلامت روان	منطقه ۳ شهرداری
۰/۰۲	۱۷ (۳۱/۵)	اختلال سلامت روان	۱۷ (۵۶/۷)	اختلال سلامت روان	۳۴ (۴۰/۵)	اختلال سلامت روان	منطقه ۴ شهرداری
۰/۰۱	۶ (۲۰/۷)	اختلال سلامت روان	۱۶ (۵۳/۳)	اختلال سلامت روان	۲۲ (۳۷/۳)	اختلال سلامت روان	منطقه ۵ شهرداری
۰/۶۵	۱۸ (۴۷/۴)	اختلال سلامت روان	۲۳ (۵۲/۳)	اختلال سلامت روان	۴۱ (۵۰/۰)	اختلال سلامت روان	منطقه ۶ شهرداری
۰/۵۷	۱۵ (۴۰/۵)	اختلال سلامت روان	۲۲ (۴۶/۸)	اختلال سلامت روان	۳۷ (۴۴/۰)	اختلال سلامت روان	منطقه ۷ شهرداری

ادامه جدول در صفحه بعد

ادامه جدول صفحه قبل

منطقه ۸ شهرداری	۴۸ (۵۴/۵)	۲۴ (۶۸/۶)	۲۴ (۴۵/۳)	۰/۰۳
منطقه ۹ شهرداری	۳۳ (۵۸/۹)	۲۱ (۷۰/۰)	۱۲ (۴۶/۲)	۰/۰۷
منطقه ۱۰ شهرداری	۳۴ (۶۰/۷)	۲۲ (۷۵/۹)	۱۲ (۴۴/۴)	۰/۰۲
منطقه ۱۱ شهرداری	۳۹ (۵۵/۷)	۲۹ (۷۴/۴)	۱۰ (۳۲/۳)	<۰/۰۱
منطقه ۱۲ شهرداری	۳۳ (۴۶/۵)	۲۲ (۶۲/۹)	۱۱ (۳۰/۶)	<۰/۰۱
منطقه ۱۳ شهرداری	۲۸ (۴۹/۱)	۱۳ (۶۵/۰)	۱۵ (۴۰/۵)	۰/۰۸
منطقه ۱۴ شهرداری	۳۳ (۶۰/۰)	۱۸ (۶۴/۳)	۱۵ (۵۵/۶)	۰/۵۱
منطقه ۱۵ شهرداری	۲۷ (۶۰/۰)	۲۲ (۶۸/۸)	۵ (۳۸/۵)	۰/۰۶
منطقه ۱۶ شهرداری	۳۱ (۶۴/۶)	۲۱ (۷۵/۰)	۱۰ (۵۰/۰)	۰/۰۷
منطقه ۱۷ شهرداری	۲۷ (۵۸/۷)	۱۷ (۶۸/۰)	۱۰ (۴۷/۶)	۰/۱۶
منطقه ۱۸ شهرداری	۱۲ (۴۱/۴)	۵ (۵۰/۰)	۷ (۳۶/۸)	۰/۴۹
منطقه ۱۹ شهرداری	۲۲ (۶۶/۷)	۱۳ (۸۶/۷)	۹ (۵۰/۰)	۰/۰۲
منطقه ۲۰ شهرداری	۳۹ (۷۲/۲)	۱۶ (۸۴/۲)	۲۳ (۶۵/۷)	۰/۱۵
منطقه ۲۱ شهرداری	۱۲ (۳۷/۵)	۵ (۳۵/۷)	۷ (۳۸/۹)	۰/۸۵
منطقه ۲۲ شهرداری	۱۱ (۳۹/۳)	۶ (۶۰/۰)	۵ (۲۷/۸)	۰/۰۹
کل تهران	۶۵۹ (۵۰/۲)	۳۸۴ (۶۱/۲)	۲۷۵ (۴۰/۱)	<۰/۰۱

آزمون کای مربع

وضعیت سلامت عمومی ارتباط داشت (نسبت شانس ۱/۷۲ و فاصله اطمینان ۲/۲۵۸ - ۱/۳۱۵)، به عبارت دیگر احتمال بدتر بودن وضعیت سلامت زنان بعد از تعدیل از نظر جنس می‌یافت ($P < ۰/۰۱$ روند). گرچه ارتباط بین بُعد خانوار و سلامت روان از نظر آماری معنی‌دار نبود ($P = ۰/۰۶$) ولی به نظر می‌رسد که بُعد خانوار اثرات مثبتی بر سلامت روان داشته باشد. وضعیت اشتغال و تأهل ارتباطی با سلامت روان در سالمندان تهرانی نداشت (جدول ۵).

برای ارزیابی عوامل موثر بر سلامت روان سالمندان شهر تهران از مدل رگرسیون لجستیک چند متغیره استفاده شد که بعد از تعدیل برای سایر عوامل دموگرافیک، جنس (زن) با و سایر عوامل ۷۲ درصد بیش از مردان بود. همچنین به ازای هر سال افزایش سن ۲/۹ درصد شانس احتمال اختلال در سلامت روان در سالمندان افزایش یافت (نسبت شانس ۱/۰۲۹ و فاصله اطمینان ۱/۰۴۹ - ۱/۰۰۸) همچنین با افزایش سطح تحصیلات وضعیت سلامت روان نیز بهبود

جدول ۵- ارتباط بین سلامت روان و عوامل اجتماعی - جمعیت شناختی در مدل رگرسیون لجستیک چند متغیره

P-Value	فاصله اطمینان ۹۵٪ نسبت شانس	نسبت شانس	ضریب همبستگی B	عوامل اجتماعی - جمعیت شناختی
<۰/۰۱	۱/۳۱۵ - ۲/۲۵۸	۱/۷۲۳	۰/۵۴۴	جنس (زن)
<۰/۰۱	۱/۰۰۸ - ۱/۰۴۹	۱/۰۲۹	۰/۰۲۸	سن
۰/۰۶	۰/۸۱۲ - ۱/۰۰۷	۰/۹۰۴	-۰/۱۰۱	بُعد خانوار
			مرجع	بیسواد
۰/۴۸	۰/۶۸۴ - ۱/۱۹۵	۰/۹۰۴	-۰/۱۰۱	تحصیلات ابتدایی
۰/۰۱	۰/۳۶۲ - ۰/۸۸۹	۰/۵۶۷	-۰/۵۶۷	تحصیلات* متوسطه
<۰/۰۱	۰/۲۸۸ - ۰/۶۷۷	۰/۴۴۱	-۰/۸۱۸	دیپلم
<۰/۰۱	۰/۲۷۶ - ۰/۵۹۸	۰/۴۰۷	-۰/۹۰۰	بالتر از دیپلم
			مرجع	شاغل
۰/۰۶	۰/۴۲۸ - ۱/۰۲۷	۰/۶۶۳	-۰/۴۱۰	بازنشسته و مستمری بگیر
۰/۶۴	۰/۵۵۶ - ۱/۴۳۷	۰/۸۹۴	-۰/۱۱۲	سایر
۰/۲۰	۰/۵۷۸ - ۱۳/۸۵۸	۲/۸۱۹	۱/۰۳۶	ازدواج نکرده
۰/۱۸	۰/۵۹۹ - ۱۴/۵۱۴	۲/۹۴۷	۱/۰۸۱	مطلقه
۰/۴۵	۰/۳۲۰ - ۱۳/۰۲۰	۲/۰۴۱	۰/۷۱۴	تأهل بیوه
			مرجع	دارای همسر

* ۰/۰۱ < P روند

بحث

این پژوهش یک مطالعه مقطعی مبتنی بر جامعه از داده‌های پیمایش سنجش عدالت در شهر تهران (Urban-HEART1) بود. وضعیت سلامت روانی سالمندان در شهر تهران در زنان بدتر از مردان بود. مطالعات دیگر نیز موید این امر هستند که میزان افسردگی، اضطراب و اختلالات خلقی در زنان بیشتر از مردان است [۱۶-۱۸]. بر اساس گزارش سازمان جهانی بهداشت، میزان افسردگی در زنان ۴۱/۹ درصد و در مردان ۲۹/۳ درصد است [۱۸] در مطالعه شیوع اختلالات روان پزشکی در افراد ۱۸ سال و بالاتر، شیوع این اختلالات در زنان (۲۳/۴ درصد) بیشتر از مردان (۱۰/۸۶ درصد) بود [۱۰] همچنین در مطالعات دیگر میزان شیوع افسردگی در سالمندان زن بیشتر از مردان سالمند بود [۱۷، ۱۹]. در مطالعه

دیگر افزایش سن ارتباط معکوسی با وضعیت سلامت روان سالمندان داشت.

مطالعه Measuring National Well-being - Health ۲۰۱۳ انگلستان که از پرسشنامه GHQ-12 استفاده کردند نیز گزارش شد که میزان اضطراب و افسردگی در افراد بالاتر از ۷۰ سال با افزایش سن افزایش می‌یابد. گرچه سلامت روانی در سنین حدود ۵۰ سالگی به کمترین سطح خود می‌رسد ولی مجدداً سطح سلامت ارتقاء می‌یابد. در سنین حدود ۷۰ سالگی افراد از بالاترین سلامت روان برخوردار بودند ولی بعد از این سن اضطراب و افسردگی دوباره افزایش می‌یابد. به نظر می‌رسد که کاهش سلامت روان تا سن ۵۰ سالگی به علت عوامل اضطراب‌زای برون‌ی نظیر وضعیت اقتصادی و شغلی و وضعیت فرزندان، ولی بعد از سن ۷۰ سالگی عوامل

اضطراب‌ها بیشتر درون‌زا و بیماری‌ها و نگرانی از سلامت سطح تحصیلات در زنان سالمند تهرانی پایین‌تر از مردان بود و کیفیت زندگی مرتبط با سلامت فیزیکی و ذهنی در مردان بالاتر از زنان بود. با افزایش تحصیلات روند افزایش یافته‌ای در سطح سلامت روان در سالمندان مشاهده شد، ولی وضعیت تأهل و اشتغال ارتباطی با وضعیت سلامت روان در گروه مورد مطالعه نداشت. مطالعه‌ای که در یونان با استفاده از GHQ-28 انجام شد، ارتباط معکوسی بین میزان مشکلات روانی و سطح تحصیلات گزارش شد [۲۱]. این یافته با یافته‌های مطالعه ما که با افزایش سطح تحصیلات به صورت مستمر سطح مشکلات روانی کاهش یافت همخوانی دارد. عدم ارتباط وضعیت اشتغال ممکن است به این امر مربوط باشد که سالمندان در جامعه ما شکایت کمتری از وضعیت مالی خود نسبت به بالغین دارند.

بیش از نیمی از سالمندان تهرانی دچار اختلالات سلامت روان شامل اضطراب، افسردگی، علائم جسمانی و عملکرد اجتماعی بودند که نزدیک به دو سوم زنان سالمند و کمتر از نیمی از مردان سالمند در شهر تهران دچار این اختلالات بودند. این آمار با آمار ارائه شده از مطالعه Noorbala و همکاران در سال ۱۹۹۹ که شیوع اختلالات روانی در جمعیت ۶۵ ساله و بالاتر در سراسر کشور را ۳۱/۵ درصد گزارش کرد به مراتب بالاتر است. از آنجایی که مطالعه مذکور شامل جمعیت شهری و روستایی می‌شود یکی از دلایل این اختلاف می‌تواند ناشی از تفاوت در جمعیت‌های مورد بررسی باشد. در مطالعات کشورهای دیگر مشاهده شده است که شهرنشینی به‌عنوان یک عامل خطر سلامت روان محسوب می‌شود و اختلالات روانی در شهرها بیش از روستاهاست [۲۲، ۲۳]. حتی گزارش شده است که در شهرهای بزرگ‌تر وضعیت سلامت روانی جامعه بدتر از شهرهای کوچک‌تر می‌باشد [۲۴]. این افزایش شیوع می‌تواند به سبب کاهش حمایت‌های خانوادگی، افزایش عوامل تنش‌زا و مشکلات اقتصادی و اجتماعی بیشتر در شهرهای بزرگ و بسیار بزرگ باشد. در مطالعات دیگری که در سایر

و در نهایت ناشی از ترس از مرگ می‌باشد [۲۰]. کشورها انجام شده است، درصد افراد دچار مشکلات روانی به مراتب کمتر از درصد گزارش شده در این مطالعه بوده است. در مطالعه Measuring National Well-being - Health درصد مشکلات روانی در افراد با سن ۶۵ سال و بالاتر، در کمتر از ۲۰ درصد افراد این محدوده سنی گزارش شد و گرچه مشکلات روانی در زنان کمی بیشتر از مردان بود ولی این اختلاف چندان چشم‌گیر نبود [۲۰]. مطالعه دیگری در آلمان درصد اختلال ذهنی در سالمندان ۶۵-۷۴ سال ۱۶/۱ درصد و در سالمندان ۷۵ سال و بالاتر ۲۱/۱ درصد گزارش کرد [۲۵] ولی این درصد در جمعیت بالغین یونانی به مراتب بیش از انگلستان و آلمان و برابر با ۴۸/۸ درصد بود [۲۱]. بالاتر بودن تنش‌های اجتماعی-اقتصادی در جوامعی نظیر یونان و ایران نسبت به جوامع با وضعیت اقتصادی و اجتماعی بالاتر نظیر آلمان و انگلستان شاید دلیل موجهی برای بالاتر بودن مشکلات روانی در این کشورها باشد.

در این مطالعه شیوع مشکلات روانی در زنان با تحصیلات بالاتر از دیپلم بیش از زنان با تحصیلات دیپلم بود که شاید ناشی از استرس‌های بیشتر زنان با تحصیلات بالاتر نسبت به زنان با تحصیلات کمتر در جامعه ما باشد.

سالمندان ساکن مناطق ۳، ۵ و ۲۱ شهرداری تهران، به ترتیب بهترین وضعیت سلامت روان را دارا بودند، در حالی که بدترین وضعیت سلامت روانی به ترتیب مربوط به سالمندان در مناطق ۲۰، ۱۹ و ۱۶ شهرداری بود، این در حالی است که در تمام مناطق شیوع اختلالات روانی در سالمندان زن بیش از مردان بود.

گرچه وضعیت اقتصادی و اجتماعی در مطالعه حاضر مورد آنالیز قرار نگرفت ولی به نظر می‌رسد در مناطقی که از نظر وضعیت اقتصادی-اجتماعی در شهر تهران از شرایط بهتری برخوردار بودند، وضعیت سلامت روان سالمندان بهتر بوده است. طی مطالعه‌ای برای توسعه یافتگی مناطق شهری تهران، مناطق ۱، ۳، ۶ و ۲ به ترتیب بیشترین میزان رفاه

یافتگی برخوردار بوده اند.

باشد که در جامعه ما سلامت روانی افراد از وضعیت چندان مناسبی برخوردار نیست.

نتیجه گیری

در این مطالعه شیوع مشکلات سلامت روان در سالمندان شهر تهران به مراتب بیش از سایر کشورها و شاید بیش از سایر نقاط کشور بود. زنان بیش از مردان در معرض اختلالات سلامت روان بودند و با افزایش سن از ۶۵ سال، این اختلالات افزایش یافتند. همچنین سلامت روان رابطه مستقیم و مثبتی با سطح تحصیلات داشت.

سیاسگزاری

بدین وسیله از کلیه کسانی که نویسندگان را در انجام این مطالعه یاری رساندند قدردانی می‌گردد.

شهری و مناطق ۱۷، ۱۸، ۱۶ و ۱۹ از کمترین میزان توسعه [۲۶]. این نکته یافته پژوهشگران در سایر کشورها را که سلامت روان با سطح اجتماعی و وضعیت اقتصادی در ارتباط است را مورد تایید قرار می‌دهد [۲۷-۳۰]. نتایج مطالعه سنجش عدالت در شهر تهران، ضمن بیان این واقعیت که امید به زندگی با طبقه اقتصادی-اجتماعی ارتباط مستقیم دارد، نشان داد که امید به زندگی در مناطق شمالی و شرقی تهران بیشتر از مناطق جنوبی می‌باشد، همچنین کمترین و بیشترین میزان مرگ و میر کلی به ترتیب در مناطق شمالی و جنوبی تهران محاسبه گردیده است [۳۱].

این مطالعه از نظر معرف جامعه بودن نمونه انتخابی از ارزش بالایی برخوردار است، به خصوص که نابرابری در سلامت روانی در هر دو جنس و در مناطق مختلف شهر تهران را نشان می‌دهد. این مطالعه گرچه به علت خاص بود جمعیت شهر تهران نمی‌تواند معرف وضعیت سلامت در سالمندان کشور باشد، ولی می‌تواند گویای این واقعیت

مأخذ

1. WHO definition of Health. 1948. 2: p. 100.
2. Skoog I, Psychiatric disorders in the elderly. *Can J Psychiatry* 2011; 56(7): p. 387-97.
3. SM R., World Health Report: *Mental Health: New understanding New Hope*. 2001: Geneva, Switzerland.
4. Barua A, et al. Prevalence of depressive disorders in the elderly. *Ann Saudi Med* 2011; 31(6): p. 620-4.
5. Hughes C, Depression in older people, in NURSING OLDER PEOPLE: INDEPENDENCE, AUTONOMY AND SELF-FULFILMENT. 2005.
6. Dyer CB, et al. The high prevalence of depression and dementia in elder abuse or neglect. *Journal of the American Geriatrics Society* 2000; 48(2): p. 205-208.
7. Kirmiziloglu Y, et al. Prevalence of anxiety disorders among elderly people. *Int J Geriatr Psychiatry* 2009; 24(9): p. 102.33-6
8. Pulular, A., R. Levy, and R. Stewart, Obsessive and compulsive symptoms in a national sample of older people: prevalence, comorbidity, and associations with cognitive function. *Am J Geriatr Psychiatry* 2013; 21(3): p. 263-71.
9. Naghavi M, et al. The burden of disease and injury in Iran 2003. *Population Health Metrics* 2009; 7(9).
10. Mohammadi, M., et al., An epidemiological survey of psychiatric disorders in Iran-2001. *Hakim Research Journal* 2003; 6(1).
11. Noorbala AA, K. Mohammad, and S.A. Bagheri Yazdi, Validation of GHQ-28 in Iran. *Hakim Research Journal* 2009; 11(4): p. 47- 53.
12. Etemadi, A. and K. Ahmadi, psychological disorders of elderly home residents. *Journal of applied sciences* 2009; 9(3): p. 549-554.
13. Kaldi A. A Study on Physical, Social and Mental Problems of the Elderly in District 13 of Tehran. *Middle Eastern Journal of Age and Aging* 2004; 1(1).
14. Goldberg D, and Hillier V. A scaled version of the General Health Questionnaire. *Psychol Med*. 1979; 9(1): p. 139-145.

15. Montazeri A, et al. The Iranian version of 12-item Short Form Health Survey (SF-12): factor structure, internal consistency and construct validity. *BMC Public Health* 2009; 9(341).
16. National Institutes of Health. Women's Mental Health and Sex/Gender Differences Research, 2003.
17. Lyness J, et al, Psychiatric Disorders in Older Primary Care Patients. *J Gen Intern Med* 1999; 14(4): p. 249-254.
18. WHO Organization. Gender and women's mental health. Available from: http://www.who.int/mental_health/prevention/genderwomen/en/.
19. Chowdhury, A. and Rasania S. A Community Based Study Of Psychiatric Disorders Among The Elderly Living In Delhi - See more at: <http://archive.ispub.com/journal/the-internet-journal-of-health/volume-7-number-1/a-community-based-study-of-psychiatric-disorders-among-the-elderly-living-in-delhi.html#sthash.Dlpcu8LZ.dpuf>. The Internet Journal of Health, 2008. 7(1).
20. Measuring National Well-being - Health, 2013, 2013: Office for National Statistics.
21. Mazokopakis EE, et al. Mental distress and sociodemographic variables: a study of Greek warship personnel. *Mil Med* 2002; 167(11): p. 883-8.
22. Paykel ES, et al. Urban-rural mental health differences in great Britain: findings from the national morbidity survey. *Psychol Med*, 2000; 30(2): p. 269-80.
23. Peen J, et al. The current status of urban-rural differences in psychiatric disorders. *Acta Psychiatr Scand* 2010; 121(2): p. 84-93.
24. McGee R, Stanton W, Feehan M. Big cities, small towns and adolescent mental health in New Zealand. *Aust N Z J Psychiatry* 1991; 25(3):338-342.
25. Hoeymans N, et al. Measuring mental health of the Dutch population: a comparison of the GHQ-12 and the MHI-5. *Health Qual Life Outcomes* 2004; 2: p. 23.
26. Mohamadzade Asl, Emamverdi NG, and Sarirafraz M. Indicators of well-being ranking municipal districts of Tehran. *Urban research and planning* 1999; 1(1): p. 85-106.
27. Hudson C, Socioeconomic Status and Mental Illness: Tests of the Social Causation and Selection Hypotheses. *American Journal of Orthopsychiatry* 2005; 75(1): p. 3-18.
28. Molarius A, et al. Mental health symptoms in relation to socio-economic conditions and lifestyle factors – a population-based study in Sweden. *BMC Public Health* 2009; 9 (302).
29. Muntaner C, et al, Socioeconomic Position and Major Mental Disorders. *Epidemiologic Reviews* 2004; 26(1): p. 53-62.
30. Rajmil L, et al, Socioeconomic inequalities in mental health and health-related quality of life (HRQOL) in children and adolescents from 11 European countries. *International Journal of Public Health* 2013; [Epub ahead of print].
31. Fereshtehnejad M, et al. Estimates of life expectancy social determinant of health-related factors that influence the urban districts of Tehran in 1387. *Teb oTazkiye* 2000; (77): p. 25-40.

Mental health status and related factors in aged population: Urban health equity assessment and response tool (Urban- HEART) study in Tehran

Baharak Najafi¹, Seyed Masoud Arzaghi^{1,2}, Hossein Fakhrzadeh¹, Farshad Sharifi^{1*}, Shervan Shoaie¹
Mahtab Alizadeh Khoeii¹, Mohsen Asadi Lari³, Reza Fadayeivan⁴, Neda Mehrdad¹

1. *Elderly Health Research Center, Endocrinology and Metabolism Population sciences Institute, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran*
2. *Endocrinology and Metabolism Research Center, Endocrinology and Metabolism Clinical Sciences Institute, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran*
3. *Pathology, Oncology Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran*
4. *Department of Ageing, University of Rehabilitation and Welfare Sciences, Tehran, Iran*

Abstract

Introduction: Mental disorders are common in the elderly. The purpose of this study was to assess the general health status and its related factors among people ≥ 65 years in different districts of Tehran.

Methods: This study has used data of the participants ≥ 65 years old in urban health equity and response tool (Urban-HEART) study. Finally the data of 1313 elderly were considered for this study. Variables included demographic characteristics (gender, age, education level, family size, marital status and employment status) and mental health using the Persian GHQ -28 questionnaire (domains: somatic, depression, insomnia and anxiety) and quality of life using the SF12.

Results: The mean age of participants was 73.68 (5.91) (women=627 and men=686). GHQ-28 median of scores the participants were 24.00 (22.00)[20.00 (27.00) in women and 19.00 (19.00) in men ($P<0.01$)]. Based on GHQ-28 cut-point 23, 50.2% of the participants had mental health problems, [61.2% women and 40.1% men ($P<0.01$)]. The residents of third municipality districts had the best mental health (26.3% of men and 38.5% of women had mental health problems) and the aged of 20th municipality district had the worst health status (65.7% of males and 84.2% of women had mental health problems). In multivariable logistic regression model, for each year of increment age, 2.9% chance of mental health problems increased ($P<0.01$). With increasing level of education, mental health status was improved (P trend < 0.01). The relationship between family size and mental health was not significant ($P=0.06$).

Conclusion: Mental health status of the elderly in Tehran was worse than the many other countries. The elderly lived in 20th municipal district, had the worst and the dwellers in the 3th district had the best mental health status.

Keywords: Public health, mental health, aged, Tehran, Iran

---

* Floor 4th, Block 4, Nejatollahi Street, Enghelab Avenue, Tehran, Iran, Post code: 1599666615, Telfax: +98(21)88808082
Email: farshad.sharifi@gmail.com